

Esperanto, julio 2018 (kaj poste)

Komento pri:

<http://esperantio.net/index.php?id=3519>

<http://www.liberafolio.org/2018/05/28/kiel-junigi-la-movadon>

<http://sezonoj.ru/2018/05/ondo-29/>

<https://groups.yahoo.com/neo/groups/komitato-de-uea/conversations/messages/11729>

<http://sezonoj.ru/2018/05/corsetti>

<https://www.liberafolio.org/2018/06/27/esperanto-furoras-en-renkontigejo-de-duolingo>

Ĉiuj tiuj artikoloj plene konfirmas la pravecon kaj ĝustecon de ĉiuj miaj analizoj, asertoj, hipotezoj kaj prognozoj de la pasintaj jaroj.

Sed unue ni okupiĝu pri jena kurioza citaĵo:

„de Blanke al Tonkin, de Silber al Sikosek. Tiam eblus pli fidinda komparado de ideoj, proponenda al la enketotaj gejunuloj laŭ specifa demandaro. Parenteze, en la konsultita literaturo mankas kaj Galor kaj Ŝelazny kaj Révész...”

Laŭ mi, nenio fidinda plu estas ĉe tiuj aŭtoroj, kiuj plejparte produktis nur ŝaŭmon kaj fumon. Hodiaŭ oni scias, ke tiuj kaj aliaj similaj „sciencistoj“ eraris kaj kondukis Esperanton, esperantologion kaj interlingvistikon en la sakstraton kaj dilemon, kvankam en la 70-80aj jaroj multaj ankoraŭ kredis, ke ili kreas la fundamenton de tiuj fakoj, kiuj eble kun la escepto de Poznań hodiaŭ nenie en la mondo estas agnoskitaj de la scienco. Esperantologio kaj interlingvistiko falis en la manojn de fundamentalismaj Esperanto-propagandistoj kaj fariĝis propagandaj armiloj de la Esperanto-movado, kiu estas influata, regata kaj kontrolata de ideologoj, kiuj, malgraŭ nuancoj, ĉefe apartenas al la politike radikala maldekstra spektro kaj do apriorie perdis sian objektivon. Unu el malmultaj aŭtoroj, kiu ne praktikas historiografian kaj pseŭdosciencan fantaziadon, eble estas Sikosek (alinome van Dijk), ĉar li baziĝas sur realaj faktoj, kiujn li traktas kadre de la internacie validaj normoj de la scienco (kun kiuj Esperanto havas malmulton komunan). Kontraŭbatali tiun fantazion, forviŝi tiujn ŝaŭmon kaj fumon estas ege malfacile, ĉar dum jardekoj funkciis ege potenca Esperanto-propagando, kiu evitis ĉian kritikon de interne kaj ekstere kaj disponis pri forta solidareco inter esperantistoj kaj praktike neniam estis kritikata, pridubata aŭ kontraŭbatalata de ili mem, escepte de tiuj, kiuj dekomence estis kontraŭ Esperanto (sed kutime ili ja ne estis e-istoj).

Koncerne la disertaciojn verkitajn de diverslandaj ne-eistoj, ilia problemoj estis, ke esence ili baziĝis sur la verkaro de la supre nomitaj kaj aliaj similaj aŭtoroj (ĉar io alia pri interlingvistiko ne ekzistis/as) kaj do riskis senkritike remaĉi la malnovajn teoriojn, konsistantajn el mitoj kaj legendoj, asertoj, hipotezoj kaj spekulativoj, kiujn la Esperanto-propagando disvastigis kaj daŭre disvastigas. Mem ne konante la temaron (t.e. la historion de la Esperanto-movado), eĉ iliaj profesoroj emis/as kredi la kuriozaĵojn, kiujn tiuj doktoriĝantoj skribis pri Esperanto. Do, verki (batali) kontraŭ tiu tendenco estis/as ege malfacila tasko, ĉar kiel kritikisto oni estis/as sisteme ignorata kaj bojkotata praktike de ĉiuj tiuj ideologiaj fanatikuloj kaj dogmuloj, kiuj opiniis, ke ili posedas la interpretan monopolon kaj reprezentas la veron pri Esperanto, kredante sin sur la ĝusta flanko de la historio. Ajna racia diskuto kun ili ne estis/as ebla, ĉar ili restis surdaj, mutaj kaj blindaj por ĉiuj raciaj argumentoj.

La tuta interlingvistika literaturo kreita de antaŭ 1989 (kaj ankaŭ poste) devas esti reekzamenata laŭ valideco kaj aktualeco en la nuna tempo. La paradokso estas, ke tiu literaturo eble aktualis kaj iom validis en la tempo antaŭ 1989, en kiu regis aliaj politikaj kondiĉoj kaj konstelacioj en la mondo, dum nuntempe ĝi verŝajne perdis sian aktualecon kaj aspektas tute arkaike, kvankam la nuntempaj esplorantoj kaj verkantoj de interlingvistikaj disertacioj daŭre baziĝas sur tiu malnova literaturo, ĉar alia ne ekzistas.

Kiel ilustras la nomaro de la prelegantoj de la esperantologia konferenco dum la lisbona UK (2018), la fako estas esence dominata de samtipaj konservativaj malnovaj aktivuloj, kiuj ankaŭ kontrolas la interpretan monopolon (evitante ke ekzemple Blanke povos esti kritike traktita), kio signifas, ke la refreŝiĝo de la diskuto kaj la renoviĝo de la fako mem estas apriorie malhelpataj (ĉar neniu kuraĝas diri ion kritikan).

Krom tio ekzistis kaj ekzistas diversaj skurilaj movadaj propagandistoj, kiuj agis/as ekster tiu scienca kadro kaj tial kondukis Esperanton al tragika situacio, en kiu ĝi komplete perdis sian kredindecon ĉe la ekstera publiko, kiu nur ridas pri „tiuj strangaj esperantistoj” kaj hezitas konsideri ilin serioze. Per tio oni ruinigis la seriozan laboron, kiun klopodis/as efektiviĝi iuj instruistoj kiel Koutny, Kováts aŭ Gacond, nomoj kiuj praktike mankas en la artikoloj kaj komentoj de Silber. Kial li subite estas tioma adoranto de Blanke kaj Tonkin, kiujn li rifuzis agnoski dum jardekoj, mi ne komprenas. Sed se oni provas kompreni lian (bizaran) penskonstruaĵon, oni eble eĉ sukcesas kapti lian logikon, kvankam temas pri kompleta fantazio. Nu, per sia elstara „Historio de la Esperanto-literaturo“, kiun li eldonis kun Carlo Minnaja, Silber povis savi sian reputacion, kvankam multaj interpretoj de tiu literaturo, kiujn li prezentis en tiu verko, restas konsumindaj nur kun prudento. Ĉiutage oni povas fariĝi atestanto de liaj obsedaj kaj senutilaj raŭmismaj kaj civitaj iluzioj, kiujn li ne forĵetis, kvankam oni ofte rekomendis tion al li.

Esperanto preskaŭ totale perdis sian signifon

Post la falo de la komunismo, en orienta Eŭropo la Eo-movadoj praktike komplete perdis sian (politikan) signifon kaj diskreditiĝis, ĉar ili estis absorbataj, misuzataj kaj uzurpataj de la tieaj politikaj reĝimoj por propagandaj celoj, nature kun la firma apogo de la oficialaj Esperanto-asocioj, kiuj neniam kritikis la politikan karakteron de la Esperanto-agado en tiuj landoj, plej malmulte en Bulgario, por mencii drastan konkretan ekzemplon. Okazis eĉ male: La Esperanto-movado (inkluzive de la okcidenta) entuziasme laŭdis kaj aplaudis la „sukcesojn, atingojn kaj progresojn” de la Esperanto-movado en tiuj landoj, ne konsciante aŭ ne interesiĝante pri tio, en kiu tikla politika situacio, kvazaŭ kiel ostaĝoj de la komunismaj reĝimoj, ili troviĝas kaj kio politike okazas en tiuj landoj, nelaste rilate al la homaj rajtoj, kiujn la Eo-movado ja ankaŭ iel celis defendi. Kiel apendico aŭ akcesoraĵo de la komunismaj reĝimoj, la Eo-movadoj en tiuj landoj, kiujn post la politikaj ŝanĝoj en 1989 amase forlasis la iamaj „esperantistoj”, fariĝis kvazaŭ superflujaj kaj politike orfiĝis. En Bulgario kaj Ĉinio, la iamaj ĉefeldoradoj de la Eo-movado, la iamaj aktivuloj preskaŭ komplete malaperis, aŭ forpasis pro alta aĝo, kaj ne povis esti reale anstataŭigitaj per novaj, egalaj fortoj. En Pollando ĝi iom pluekzistis, ĉar la poloj konsideras Esperanton kaj Zamenhofon kulturaj heredaĵoj de Pollando, kio donas al la Eo-movado certan ekzistoraĵon, kvankam la juna generacio ne plu scias kio estas Esperanto kaj kreskantaj dekstraj naciismaj politikaj fortoj pli kaj pli ignoras ĝin. Kvankam la judeco de Zamenhof estis iel agnoskita, Zamenhof kaj Esperanto estis uzurpataj ekskluzive kiel pola afero, dum rusoj kutimas akcenti la rusecon de Zamenhof kaj litovoj insistas pri la versio, ke Zamenhof originis el Litovio (aŭ Litovujo). Israelo restis indiferenta al Zamenhof, kiu siatempe forlasis la cionismon kaj ne volis kredi je la granda estonteco de la hebrea lingvo. Sed ekzemple ankaŭ en Svislando la registaro turnis sian dorson al Esperanto, kiun ĝi apogis dum jardekoj pere de radioelsendoj de Svisa Radio Internacia, kiuj finiĝis en 1991 aŭ 1992. Hodiaŭ la ĉefaj protagonistoj de tiu malnova Esperanto-movado estas traktataj kiel herooj, kiel ilustras ekzemple la enciklopedio de Aleksandr Korĵenkov el Kaliningrado, kiun li verkis kun la financa apogo de sponsoro Tonkin kaj konsorcianoj kvazaŭ kiel definitivan oficialan nekrologaron pri la ĉefaj diligentuloj de la malnova Esperanto-movado. Kiel en sovetiaj tempoj, en kiujn la Eo-movado ŝajne refalis aŭ riskas refali, kritika traktado de la rolo de tiuj herooj en la tiama komunisma sistemo komplete mankas. Kompreneble, ankaŭ pri socialismo kaj komunismo, kiuj siatempe estis fanatike glorataj kaj propagandataj de la sama Esperanto-movado, neniu plu parolas, kaj ekzemple bulgaraj esperantistoj ne plu emas respondi, se oni demandas ilin pri tiu temo. La biografioj de GDR-anoj en Vikipedio estas tiel purigitaj, ke pri ilia „elstara” politika kaj propaganda rolo en GDR la legantoj preskaŭ nenion ekscias. Pli kaj pli tiu generacio forpasas, tiel ke baldaŭ neniu plu scias, kio siatempe okazis, kaj ŝajnas, ke oni ankaŭ nenion plu volas scii kaj ne plu interesiĝas prie, ĉar la temo estas tro malagrabra, embarasa, malaktuala kaj fora.

La Eo-movado ĝis nun ne kapablis reagi al la neceso kaj bezono de siaj renoviĝo kaj reformiĝo kaj ne eltiris la necesajn kaj ĝustajn konkludojn, sekvojn kaj konsekvencojn. Male, ĝi ĉefe nostalgias pri malnovaj „gloraj“ tempoj, celante konservi la malnovajn strukturojn, fanfaronas pri „sukcesoj, atingoj kaj progresoj“ kaj panike klopodas savi la movadon per la interreto, kie laŭdire milionoj da homoj lernas Esperanton. Sed la realeco estas alia, nome konstantaj degenerado, putrado, ŝrumpado kaj marasmado, fine malapero de la malnova movado. Eble mi vidas la aferojn tro pesimisme, sed la ĝeneralaj tendencoj klare montras en tiu direkto. Ĉe UEA restis giganta financa deficitado, kiu amasiĝis dum la jaroj sub indiferentaj kaj senrespondecaj asociaj gvidantoj (cetere ĉiuj estis radikalaj politikaj maldekstruloj, kiuj akre kritikis kaj neas la „kapitalismon“ kaj kulpigas la „hegemonion“ de la angla lingvo pro la mizero de Eo), ĉar oni ne kapablis mastrumi la financojn kaj tro elspezis sen sufiĉe enspezi. Gvidata de idiotoj, UEA ne nur montris sin malkapabla solvi la ekzistantajn problemojn, kiujn oni ignoris, neglektis, prisilentis aŭ bagateligis, sed ĝi ankaŭ evidentiĝis ne kapabla reformi kaj renovigi sin mem, ĉar krom la mondeficito kreskis ankaŭ la amaso de la organiza kaj administra balasto. Sed UEA, grandparte okupata pri si mem kaj daŭre konvinkita pri sia historia graveco, fanfaronis ĉefe pri laŭdiraj sukcesoj kaj progresoj de Esperanto (vd. la jarraportojn kaj rezoluciojn de UEA), praktikis stultan propagandon kaj ne rimarkis, eĉ obstine rifuzis rimarki aŭ agnoski, ke ĝi kondukis la asocion kaj kun ĝi la movadon al la rando de la abismo (sed ŝajnas, ke ekzistas ankoraŭ sufiĉe da homoj en UEA, kiuj ne komprenis, ne konscias kaj ne interesiĝas pri tiu problemoj).

La interreto apenaŭ povos savi la malnovan Esperanto-movadon

La kursiniciatoj en la interreto eble estas laŭdinda provo por savi Esperanton, sed ĝis nun tro malmultaj el tiuj kursanoj aliĝis al la movado aŭ fariĝis veraj e-istoj, transprenante asociajn respondecojn kaj funkciojn, aŭ produktante konkretajn substanciajn kontribuojn (kiel verkadon de libroj kaj artikoloj), pro kio la ideo savi Esperanton pere de la interreto probable restos iluzia. 1,7 milionoj da lernantoj en la interreto devas esti konsiderata kiel pura blufado. UEA nenion utilan faris, faras kaj faros por integri tiajn kursanojn en la movadon, kiuj verŝajne eĉ ne (kon)scias, ke ekzistas UEA aŭ iu „fizika“ Eo-movado kaj ankaŭ ne interesiĝas prie, ĉar ĉefe ili volas lerneti la lingvon, kiun ili plene ellernas nur malofte.

Nur produkti virtualajn e-istojn aŭ interretajn statistojn ne sufiĉas por savi Eon. Esperanto vivis de aktivaj asocioj kaj de lokaj, landaj kaj internaciaj kunvenoj, de publikaj manifestacioj, do la Esperanto-movado estis esence „fizika“ movado (ĉar movado de vojaĝado, turismo, flegado de „fizikaj“ kontaktoj kaj aktiva partoprenado, verkado ktp.). Se tiu fizika aspekto forfalas, oni devas timi, ke la Esperanto-movado malfortiĝos kaj finfine malaperos. Sen *daŭra amasa lojaleco* al ĝi kaj sen *praktika aktiva kaj fizika intimeco* kun ĝi tia kunvena kaj propaganda movado apenaŭ povas esti vivtenata. La interreto povas esti helpilo sed ne anstataŭi tradiciajn organizajn formojn. Aliflanke, oni ne povas ekskludi, ke en aŭ per la interreto aperos novtipa Esperanto-movado, kvankam ĝiaj konturoj ĝis nun ne estas klaraj. Oni povas turni la temon kiel oni volas, neniu povas hodiaŭ diri, kiel ĝi plue disvolviĝos kaj evoluos.

Krom tio en la interreto mankas (Esperanto-)substanco. La informoj kaj diskutoj en la t.n. sociaj medioj estas grandparte supraĵaj, malinteresaj kaj senutilaj, do temas pri superflua balasto. Ili disvastigas amason da dubindaj informoj kaj en diskutforumoj elpaŝas radikalaj kaj ofte anonimaj opinioj, kiuj estas kontraŭ ĉiuj kaj ĉio. En multaj landoj (kiel Kubo, Ĉinio kaj Irano), kie la libera interreto estas rigore cenzurata kaj subpremata, mankas al la homoj aliro al tiu amaskomunikilo, do la (internacia) komunikado estas ĝenata, kio signifas, ke la korespondado aŭ interŝanĝo kun homoj el tiuj landoj estas apriorie malebla. Do, la utilo, kiun la interreto ĉi-riilate alportis ĝis nun, estis pli ol magra, malgraŭ la „milionoj“, kiuj laŭdire lernis Esperanton. Elstaran rolon la interreto ludas kiel anoncilo kaj informilo (kalendaroj, libroj), sed tio ne sufiĉas por revivigi tradician fizikan movadon. Bedaŭrinde, la Esperanto-movado utiligis la interreton ĝis nun en nesufiĉaj kvanto kaj kvalito por siaj bezonoj kaj celoj.

La Esperanto-movado bezonas novtipajn strukturojn

Pri tradiciaj kaj novtipaj gazetoj: La merito de gazetoj kiel *Ondo de Esperanto* aŭ *Heroldo de Esperanto* estis/as, ke ili iom raportis/as pri okazaĵoj en la Eo-movado kaj tiel do plenigis/as la vakuojn, kiun

postlasis krizaj aŭ malsukcesaj revuoj. Sed la stilo de *OdE* kaj aliaj samtipaj Eo-gazetoj estas tro movadeca kaj malmoderna, ke oni verŝajne ne abonas ilin nur por legi raportojn pri ĉiam samaj aranĝoj, kutime verkitaĵoj en rutine memlaŭda-fanfara, t.e. senkritika tono de iliaj organizantoj mem. La rapida ŝrumpo de la malnova Eo-movado sekvigis drastan reduktiĝon de la nombro de abonantoj de gazetoj kaj aĉetantoj de libroj. Ĉu la transiro al la elektronika versio povos savi kaj plu vivteni tiujn gazetojn kun ne pli ol du-tricent abonantoj estas tamen dubinde. Kio mankas al la Eo-movado estas *vere interesa* kaj *inteligenta* revuo laŭ la stilo de *TIME*, *SPIEGEL*, *CICERO* (D), *DIE REPUBLIK* (CH) k.s. Sed ĉu ankaŭ ekzistas la legopubliko por tio?

Oni do povas bedaŭri la degeneron kaj malaperon de la malnovaj societoj, kie diversaj asociemaj homoj fartis bone, sed sincere dirite, inteligentaj kaj modernaj homoj ne vidas kialon viziti iliajn kunvenojn, ĉar tie okazas nenio interesa aŭ utila. Cetere, daŭre ekzistas nacilingvaj asocioj kun centoj aŭ miloj da membroj, ĉar ili respegulas aktualan bezonon de la homoj, dum por Esperanto ekzistas neniu (aŭ tre malgranda) aktuala bezono. Do, la aserto de Renato Corsetti, ke la asocioj malaperas pro „manko de idealismo de la homoj“, ne trafas la esencon. Sed eble ĝi trafas la esencon de la Eo-movado, kiu perdis siajn idealistojn. Ĉiuj Eo-propagandistoj, kiuj lamentas, ke la Eo-societoj formortas kaj ke la membronombro de Eo-asocioj ŝrumpas kaj elvaporigas, devus sin demandi pri la veraj kialoj de tiu problemo – kiu nome situas en la (preskaŭ) totala signifoperdo de Esperanto en la mondo, ne nur el politika aŭ lingvopolitika vidpunkto. Do, en la kazo de la krizo de la Eo-movado ne temas nur pri la problemo de kotizoj kaj membriĝoj aŭ de la interreto, sed pri la malkreskanta signifo de Esperanto mem.

Se do ĉiuj tiuj negativaj tendencoj firmiĝos kaj daŭros, oni devos timi la scenaron skizitan de Tazio Carlevaro, nome la kompletan malaperon de Eo kiel movado kaj lingvo, ĉar Eo estas praktike elmortanta tutmonde, kvankam ĉiam ekzistos iuj unuopuloj, kiuj okupiĝos pri ĝi. Esperanto estas afero de la pasinteco, ne de la estonteco. Oni ankaŭ ne povas kulpigi la anglan lingvon pro la mizero de Eo, kvankam tiu ĉi lingvo, kiu ludas la rolon de universala lingvo, ja teorie influis la situacion de Esperanto, sed nur teorie, ĉar Esperanto neniam estis serioza konkurento aŭ rivalo de la angla lingvo, kiu fariĝis la ĉefa imagita, inventita malamiko de la esperantistoj, montrantaj paranojajn kaj skizofreniajn trajtojn. Zamenhof neniam malŝatis aŭ kritikis la anglan lingvon, sed tion faris la postaj (sovetiaj) komunistoj kaj iliaj eksterlandaj komplicoj kaj agentoj, al kiuj apartenas ankaŭ certaj esperantistoj en UEA, kiuj polemikis kontraŭ Usono, la Okcidento, la angla lingvo, ktp. Ŝajnas, ke la esperantistoj neniam aŭ ankoraŭ ne komprenis, ke per sia idiotisma propagandismo kaj ridinda, embarasa aktivismo ŝovelis sian propran tombon. Hodiaŭ, la Esperanto-movado servas nur ankoraŭ ĉefe al amuziĝo, turismo kaj propagando. Se ne ekzistus la „amuza“ („gaga“) kaj turisma-propaganda kaj kun ĝi la sektema aŭ misia faktoroj, kiuj estas la ĉefaj aliroj al Esperanto, aŭ – pli pozitive – la socia faktoro, kiu ankoraŭ vivtenas ĝin de kongreso al kongreso kaj de jubileo al jubileo, la Eo-movado verŝajne estus jam delonge morta, ĉar aliaj faktoroj (kiel la kultura, literatura, scienca, politika kaj ekonomia) ludas nur marĝenan rolon, kvankam ili devus havi la prioritatan signifon. Do, mankas substanco. La ĉefa kaŭzo de tiu mizero estas, ke de jardekoj la samaj aktivuloj ludas la saman rolon (aŭ samajn diversajn rolojn) kaj diktas la saman tonon, kaj due ke multaj iamaj aktivuloj retiriĝis de la aktiva movado, dum mankas nova publiko, kiu povus substance refreŝigi, renovigi kaj refortigi Esperanton kaj ĝiajn movadon kaj kulturon, kiuj estas minacataj de elmortado kaj malapero kiel la lingvo kaj kulturo de indiĝena tribo, aŭ kiel Volapük.

Observinte la Esperanto-movadon kaj studinte ĝian historion dum 40 jaroj, oni venas al la konkludo, ke al la Esperanto-movado – aŭ al ĝiaj protagonistoj kaj adeptoj – riproĉindas senlima naiveco, blinda ideologia fanatiko kaj idiotisma propagandismo, politika oportunismo kaj hipokritado, senrespondeco, indiferenteco kaj obstinaj ignorado kaj rifuzado de kritiko de interne kaj ekstere. Alimaniere dirite: La Eo-movado lernis nenion kaj ankaŭ volis lerni nenion el kritiko. Tio kondukis al ĝenerala krizo de la Esperanto-movado, pri kies stato kulpas neniu alia ol la esperantistoj mem, kiuj, cetere, tro multe fidis al diversaj politikistoj, diplomatoj kaj homoj kun prestiĝo. Dum unu parto de la esperantistoj estas ideologiaj fanatikuloj, la alia parto estas indiferenta kaj „ĝuas la vivon“ dum turismaj kaj libertempaj aranĝoj (kio ja ne estas malpermesata). La solaj pozitivaj aferoj, kiujn oni povas vidi en la historio de tiu movado, estas senperaj interhomaj kontaktoj trans (fermitaj) ŝtataj limoj kaj antagonismaj politikaj sistemoj kaj kelkaj interesaj skribaj verkoj. Sed hodiaŭ la ŝtataj limoj estas ĝenerale malfermataj, ne nur en Eŭropo. La lingva nivelo de la esperantista plebo estis, cetere, ĝenerale

malbona, same la nivelo de la kulturo de ilia movado, kiu estis nenio alia ol primitiva kopio de la nacilingvaj kulturoj. Per tio oni certe gajnis neniun nobelpremion.

Estas do tre dubinde, ke la Esperanto-movado povos ripeti siajn internaciajn „ sukcesojn, atingojn kaj progresojn“, kiujn ĝi sendube havis en la 20a jarcento, ankaŭ en la 21a jarcento. La spirito de tiu epoko ne favoras Esperanton.

Ankaŭ la lastatempe distrumpetita komunikado de V. Hromov (en Kuressaare sur la malgranda marinsulo Saaremaa), ke la „Esperanto-Instituto de Estonio“ estis relanĉita, devas, kiel nova elstara ekzemplo de tipe esperantista blufado, esti konsiderata kiel nura ĥimero, ĉar en tiu balta lando la kapacito de la Esperanto-movado kun sume 14 membroj kaj 9 delegitoj de UEA praktike jam de longe elĉerpiĝis kaj ne estas restarigebla. Sama sorto minacas Latvion kaj Litovion – kaj multajn aliajn landojn de la mondo, kie Esperanto „prosperis“.

Miaopinie, Esperanto povus esti „savita“ nur, se ĝiaj verkistoj, ĵurnalistoj kaj publicistoj forlasas la malnovan propagandismon, per kiu oni povas konvinki neniun plu, kaj komencas dediĉi sin al internacie aktualaj temoj (kiuj povas esti ankaŭ politikaj), pri kiuj skribas kaj legas ankaŭ nacilingvaj verkistoj, ĵurnalistoj kaj publicistoj. Al tiu ĉi kategorio de agado apartenas ankaŭ la studado de la historio de la Esperanto-movado kaj objektiva verkado pri ĝi laŭ la normoj de la internacia scienco, anstataŭ laŭ la principoj de la Esperanto-propagando, kiuj estis aplikataj ĝis nun. Krom tio devas esti trovitaj novaj kaj *sendependaj* strukturoj, fontoj kaj fondaĵoj por apogi Esperanto-studojn, por ke oni ne plu devu eterne dependi de la tonkina UEA-movado, kiu mem elektas siajn sponsorajn preferojn kaj neglektas la kritikan esploradon.

Andreas Künzli, julio 2018

Vd ankaŭ: <http://www.planlingvoj.ch/Esperanto2017.pdf>

Komento pri

<http://esperantio.net/index.php?id=3565>

En ĉi tiu bonintencita idearo aŭ proponaro komplete mankas la PROFESIA kaj KOMERCA aspektoj (tipe esperantista, ĉar e-istoj estas sisteme kaj obstine kontraŭ komercaj strukturoj).

Konfederacio kiel formo de renovigita kaj reformita UEA, por kiu ankaŭ mi pledas, JES, sed iu Centra Oficejo laŭ la ĝisnuna formo, sed prefere kiel komerce sendependa firmao, al kiu la estraro de tiu konfederacio NE povus dikti siajn volon kaj instrukciojn, devus pluekzisti, ne nepre nur kun esperantistoj kiel dungitoj. (Nature, universalajn kongresojn povas organizi, libroservoj povas prizorgi kaj redakti gazetojn povas iu ajn.). Necesas atentigi, ke la Libroservo de UEA bone funkcias sub la nuna gvidanto, kaj estus facilanime doni ĝin al la "respondeco" de iu(j) amato(j). (Sed li baldaŭ pensiiĝos kaj kiu tiam okupiĝos pri la libroservo?) La samo validas por ĉio cetera.

Sen profesiaj kaj komercaj strukturoj (t.e. sen Centra Oficejo aŭ simila entrepreno) tia konfederacio, kiu tamen estus minimume administrenda, riskus fariĝi ĥimero. La ĉefa piliero de UEA ĉiam estis ĝia Centra Oficejo, de kio ĉio dependis kaj kiu faris la tutan laboron de UEA. Sen CO UEA estas nenio, nur platonajo. UEA devus havi plurajn tiajn oficejojn en diversaj landoj. La Landaj Asocioj estis nura ornamaĵo por demonstri, ke UEA estas tutmonda.

Vd. 10 rekomendojn sub <http://www.planlingvoj.ch/Esperanto2017.pdf>

Nature, ankaŭ tiaj novaj strukturoj ne povus garantii la sukceson. Oni ne forgesu, ke la plej multaj Landaj Asocioj estas malfortaj, kiuj estas surpaperaj, kaj verŝajne baldaŭ malaperos pro manko de membroj. Kiel mi jam ofte skribis, la malforteco de la nuntempa Esperanto-movado situas en la preskaŭ totala sensignifeco de Esperanto en la mondo. De tiu ĉi fakto dependas ĉiuj aliaj problemoj de la Esperanto-movado. Tiun ĉi simplan fakton la e-istoj rifuzas agnoski kaj kredi.

aK, julio 2017
www.planlingvoj.ch

Komento pri:

<https://uea.org/aktuale/komunikoj/2018/Mesagxo-de-UEA-al-UN-pri-la-Internacia-Tago-de-Amikeco-kaj-Esperanto-Tago>

Oni devas forte dubi pri la aserto, ke

"Hodiaŭ, centoj da miloj da homoj parolas ĝin tra la tuta mondo, kaj eĉ milionoj sin registris en lastaj jaroj por lerni la lingvon perrete."

Estas nekredeble, senrespondece kaj stulte disvastigi tiajn komunikojn, kiuj estas nura kaj pura blufado sen ajna kredindeco aŭ praktika signifo.

Kie estas la referenco aŭ la pruvo, ke ekzistas centoj da miloj da homoj, kiuj parolas Esperanton tra la tuta mondo, kaj ke eĉ milionoj sin registris en lastaj jaroj por lerni la lingvon perrete???

UEA havas ĉirkaŭ 13 mil membrojn. De tiuj probable nur malgranda parto estas aktiva aŭ entute (bone) parolas Esperanton. Ekster tiu nombro aliaj esperantistaroj esence ne ekzistas, aŭ ne estas konataj. El tio oni povas (aŭ devas) konkludi, ke verŝajne ekzistas maksimume *kelkmil* homoj en la mondo, kiujn oni povas konsideri e-istoj, t.e. kiuj scipovas paroli aŭ skribi Esperanton (pli multe ol „bonan tagon, kiel vi fartas“). Do, la palavro pri centmiloj da milionoj da e-istoj estas pura fantazio.

Kiu ricevis/os kaj legis/os en UN tiun komunikon? Ĉu li/ŝi kredos tion aŭ simple sulkos la fronton kaj demandas sin: kie estas tiuj centmiloj kaj milionoj da esperantistoj, ĉar li/ŝi konas eĉ ne unu el ili, neniam en sia vivo renkontis e-iston kaj neniam aŭdis aŭ legis Esperanton.

Kial oni ne kritikis tiajn strangajn komunikojn (anstataŭ emblemoj sur kovriloj de IKU?) Ĉu oni eble mem kredas tiujn asertojn kaj apogas tiun idiotisman Eo-propagandon aŭ simple lasas fari la idiotojn en UEA, kiuj publikigas tiajn komunikojn?

aK, julio 18
www.planlingvoj.ch

Komento pri

<https://groups.yahoo.com/neo/groups/komitato-de-uea/conversations/messages/11889>

<https://groups.yahoo.com/neo/groups/komitato-de-uea/conversations/messages/11883>

<https://groups.yahoo.com/neo/groups/komitato-de-uea/conversations/messages/11880>

Anstataŭ monopoligi la diskuton al kotizaj demandoj oni prefere komencu serioze diskuti pri la reformado de UEA kaj pri la epoko post Fettes (estus utile jam en Lisbono nomi eblajn kandidatoj/n por la nova prezido) kaj nur post solvado de tiuj demandoj oni komencu reguligi la teknikajn detalojn de la nova sistemo.

Unue, necesa estus profunda analizo de la situacio de UEA kaj de la Esperanto-movado, kiel mi postulas (aŭ almenaŭ sugestas) ĝin de jaroj, kun nula reago.

Persone mi malalte taksas la sukceson de enkonduko de nova kotizsistemo laŭ la skizita maniero, ĉar tio nur konfuzas la malnovan membraron, kiu riskos esti perdita kaj komplete rezigni pri (re)membriĝo. Oni do devas dubi, ke la proponitaj rimedoj kondukos al pli solida situacio, precipe sur la kampo de la financoj.

La plimulto de la membroj de UEA konsistas el a) malnovaj, maljunaj kaj ne plu aktivaj membroj kaj b) homoj, kiuj pagis la kotizon de UK por 1 jaro por profiti la kotizan rabaton (eble tion oni devus aboli). Laŭ mia kompreno, esence novaj membraroj ne povis esti gajnitaj (krom tiaj, kiuj estas imanentaj en kategorio b, sed kutime ili membriĝis al UEA nur dum 1 jaro pro la kongreso). Do, oni devus provi konservi tiujn membrarojn pli longe. Sed unue necesus fari analizon pri la stato de la membraro de UEA laŭ kategorioj a kaj b ol ŝangi ion ajn, ĉar bonaj kaj utilaj ŝanĝoj, modifoj aŭ reformoj povas esti faritaj nur kiel konsekvencoj post profunda analizo de la malnova sistemo.

Laŭ mi, la tuta membro-situacio estas komplete netravidebla (aŭ maltransparenta).

Mi timas, ke sen Osmo Buller, kiu mencias sankialojn kaj ne povos ĉeesti en Lisbono, mankos forta kaj kompetenta aktivulo, kiu povus influi la diskuton en racia direkto. Sed laŭ mia kompreno, Buller ĝis nur perdis ĉiujn voĉdonojn de la komitato, kiu evidente ne tro interesiĝis pri liaj konsiloj kaj proponoj, kaj do vane batalas kontraŭ dika muro de betono, sur kiu gluas ĉefe idiotoj, kiuj a) nenion komprenas kaj ne interesiĝas pri la problemoj, b) nenion volas ŝanĝi, aŭ blinde sekvas la proponojn de la estraro. Plej verŝajne li ankaŭ ne ricevus la plimulton por esti elektita kiel nova prezidanto, ĉar per sia pedanta maniero komenti la aferojn li tro ĝenas la harmonion de la malnova sistemo. La problemo de Buller estas ankaŭ, ke ĝis nun li nur kontraŭstaris proponojn el la komitato, estraro kaj CO sen mem prezenti novajn ampleksajn rekonstruajn planojn, kiuj diskonigus kaj submetus novan reformitan sistemon al diskuto. Ĉar Buller estas diskreta homo, li eble ellaboris iun planon, kiun li submetis al la estraro de UEA, sen sciigi ĝin al la ĝenerala publiko (sed mi dubas). La sinteno de la komitato devas esti karakterizata kiel infaneca, diletanta, malkompetenta, ignora pri kaj deflankiga de la veraj problemoj kaj finfine senutila, dum la situacio de la estraro estas taksinda kiel senhelpa kaj malefika, finfine sen-senca. Tiel longe, ke UEA estas regata de la tonkina heredo (kiun Fettes obstine defendis), ŝanĝoj kaj reformoj ne okazos.

Por solvi la tutan problem(ar)on estus verŝajne utile aŭ necese malfondi la malnovan UEAn kaj fondi tute novan organizaĵon kun alia strukturo. Sed oni devus timi, ke la samaj bandoj kaj tipoj de UEA reaperus kaj reakcie subfokus tiun novan organizaĵon, ĉar aliaj ne ekzistas, tiel ke ankaŭ tiu provo restus plej verŝajne vana kaj sensukcesa, ĉar la malnova mentaleco (pens- kaj agmaniero) konserviĝus. Aliflanke, la malnovaj heredantoj garantias la pluekzistadon de la tradicia UEA-movado, ĉar en kazo de alia strukturo ekzistus la risko, ke tiu movado komplete disfalus kaj malaperus.

aK, julio 18

www.planlingvoj.ch

Komento pri:

https://uea.org/pdf/uk2018/UKKuriero_4.pdf

(Salutmesaĝo de Audrey Azoulay, Ĝenerala Direktorino de UNESKO, al la UK en Lisbono, 2018)

Mi ne scias, kiu verkis ĝin, sed tiu teksto estas la plej inteligente vortumita de UNESKO, kiun mi ĝis nun iam ajn legis.

Ĝi evidente aprezas la rolon de Esperanto, sed ĝi ankaŭ klare montras la limojn de la funkciado (aŭ rolo) de Esperanto kaj avertas, ke Esperanto ne havas prioritaton por Unesko, sed prioritaton havas la plurlingvismo kaj la neceso konservi malgrandajn lingvojn, kiuj estas minacataj de elmortado, plus kelkaj aliaj gravaj taskoj.

Post iu fazo, en kiu UEA traktis tiajn temojn, ĝi intertempe ŝajnis forlasi ilin por okupiĝi pri temoj, kiuj interesas nur UEA-n: statutoj, kotizoj, financoj, ekzista estonteco de UEA. Tion certa tipo de e-istoj (kiun oni povas renkonti en la komitato de UEA) ege interesas, dum la supre menciitaj temoj lasas ilin grandparte indiferentaj.

En la teksto ekzistas kelkaj eroj, kiuj povas konduki al miskomprenoj:

1e: La tasko kaj celaro de la Esperanto-movado ne estas konservi aŭ savi malgrandajn lingvojn, kiuj estas minacataj de la elmortado.

2e: La tasko kaj celo de Esperanto ne estas helpi al la plurlingvismo, sed al la disvastigo de Esperanto. La tasko de la Eo-movado ankaŭ ne estas defendi la lingvan diversecon kaj kuraĝigi al plurlingva edukado. Tiuj taskoj kaj celoj ne konformas al kaj ne kongruas kun la kernaj kompetencoj de la Eo-movado. Do, la Eo-movado povas senti sin ne koncernata de tiaj temoj. Tio ne signifas, ke la Eo-movado ne okupiĝu aŭ ne povus okupiĝi ankaŭ pri tiaj temoj, sed al ĝi simple mankas la kapacito, la rimedoj, la kompetencoj kaj kompetentecoj, la influo kaj la interesiĝo por atingi ion ajn sur tiuj kampoj. La palavrado pri tiaj temoj en ĝiaj medioj do devas esti konsiderata kiel nura oportuno por plaĉi al UNESKO, ĉar sincera intereso por trakti tiajn temojn mankas en UEA-cirkloj.

3e: Estas strange, ke oni ekscplacite mencias, ke Esperanto ne volas forviŝi la grandan kvanton da parolataj lingvoj en la mondo, kvazaŭ ĉe UNESKO ekzistus la opinio, ke Esperanto celas fari ĝuste tion. Kompreneble, la sekreta celo de la Eo-movado estas, ke Esperanto venku en la mondo kiel neŭtrala universala lingvo. Ĉu ĝi vere celas forviŝi la grandan kvanton da parolataj lingvoj estas demando ambivalenta, pri kiu la Eo-movado devus konfirmi sian definitivon vidpunkton.

Do, rilate la originajn intencojn de la Esperantomovado la mesaĝo de la ĝenerala direktorino de UNESKO maltrafas la esencon de la aferoj.

Entute, oni do povas interpreti la tekston kiel rifuzon de Esperanto fare de UNESKO laŭ la praelisma ideo de la Esperanto-movado. La firma deziro aŭ espero, ke Esperanto disvastiĝu tra la mondo kaj fariĝu universala lingvo, ne estas indikita flanke de UNESKO. Instrui Esperanton kaj dividi komunajn valorojn jes, sed ne pli. Alivorte: UNESKO subtenas la *instruadon* de Esperanto, nenion alian (krom eble ankoraŭ la eldono de la *UNESKO-Kuriero*, sed ĉu ĝi daŭre aperos ne estas klare), se la Esperanto movado partoprenas la menciitan agadon de UNESKO. Sed la menciitan agadon, kiun UNESKO postulas de la Esperanto-movado, la Esperanto-movado ne povos kaj ne volos plenumi. Do, kredi, ke UNESKO subtenas Esperanton (laŭ la praelismo) estas iluzio. Rilate la UNESKO la Esperanto-movado troviĝas en dilemo.

Sed la instruado de Esperanto, kiu esence dependas de du maljunaj hungarinoj plus eble de iuj (nekonataj) amatoraj volontuloj, troviĝas tutmonde en mizera situacio. Maksimume kelkdek personoj partoprenas en iuj oficialaj Esperanto-kursoj, kaj partoprenantoj en tiaj kursoj ofte baldaŭ forlasis ilin kaj tiel neniam atingas pli altan nivelon ol tian de komencantoj (la plej bonaj, lertaj, entuziasmaj kaj aktivaj e-istoj estas memlernintoj). La tuta agado de ILEI konsistas el nuraj ŝaŭmo kaj fumo kaj oni devas timi, ke la balono, kiu estas plenplena de varma aero, baldaŭ krevos, same kiel AIS (kiu disdonas de neniuj agnoskitajn premiojn kaj diplomojn al siaj kunludantoj) kaj ĉiuj aliaj similaj ĥimeroj, je

kiuj la espero de la Esperanto-movado dependas (kaj suferas aŭ malsanas), kvankam ilia signifo en la ekstera mondo estas nula.

Ĉu Audrey Azoulay, Ĝenerala Direktorino de UNESKO, estas informata pri la problemoj kaj la reala situacio de la Esperanto-movado, kaj aparte de UEA, ne estas konate. Kiel kutime, la (daŭre tre influa) propagando de UEA evitas mencii ĉiuspecajn problemojn de la Esperanto-movado, tiel ke la (ekstera) publiko estas trompata kaj ne konscias pri la vera stato de la Esperanto-movado, ricevante en la gazetaro nur nekompletajn informojn pri Eo. Dum UNESKO certe havas aliajn prioritatojn, celojn kaj taskojn ol subteni Esperanton, ĝiaj membroŝtatoj (kiuj rifuzas pagi sian kotizon kaj emas forlasi la organizaĵon) probable ne estas interesataj pri la enkonduko de Esperanto en siajn lernejojn. Pri tio en Esperanto-medioj neniu emas diskuti.

Pri la genezo de tiu letero vd. <https://groups.yahoo.com/neo/groups/komitato-de-uea/conversations/messages/11972>

aK, julio 18

www.planlingvoj.ch

Vd. ankaŭ la artikolon: „Ĉu Audrey Azoulay povos savi Uneskon?“ sub http://www.planlingvoj.ch/Unesko_krizo.pdf

---

ANTAŬ 50 JAROJ ARMEOJ DE LA VARSOVIA PAKTO INVADIS ĈEĤOSLOVION POR DISBATI LA "PRAGAN PRINTEMPO"

La Esperanto-gazetaro silentis, krom *Paco*, la organo de Moskvo.

La embarasa *Paco*-artikolo de 1968

Kiam en aŭgusto 1968 okazis la invado ka okupado de Ĉeĥoslovakio fare de armeoj de la Varsovia Pakto, la sovetia eldono de la Esperanto-revuo *Paco* tute ne prisilentis ĉi tiun eventon; male, ĝi eĉ traktis ĝin, kvankam laŭ propra maniero el moskva vidpunkto. En artikolo sub la dubinda titolo ‘Luktante por la homaj rajtoj’ e-isto Evgenij Bokarjov, tiam kun la oficiala funkcio de prezidanto de la komisiono pri internaciaj ligoj de sovetiaj esperantistoj, rajtis verki la ĉefartikolon de tiu eldono de *Paco*. “Komplikaj okazintaĵoj, kolizioj, konfliktoj markis la pasintajn monatojn de la jaro 1968“ li skribis, por atentigi, ke en la kvindek unua jaro post la Granda Oktobra Socialisma Revolucio Unuiĝintaj Nacioj deklaris ĝin Jaro de la homaj rajtoj. Vide al la giganta lezado de la homaj rajtoj pro kaj sekve al tiu ‘revolucio’ en Sovetunio, la komparo ne povintus esti pli cinika, opinias almenaŭ mi mem. Por deflankiĝi de la tragedio en Ĉeĥoslovakio, la polemiko de *Paco* direktis sin unuavice kontraŭ vico da membroŝtatoj de tiu mondorganizaĵo, kiu “daŭrigas sian barbaran invadon“ en Vjetnamio, sed ankaŭ en “la multsuferanta Greklando“, kie “furiigas la militema faŝista diktaturo de la ’nigraj koloneloj’”. Plue: “En FRG aspiras ekposedi regpovon novfaŝismo, kaj la ’eksterordinaraj’ leĝoj subfosas la formalajn ’liberojn’, kiujn oni proklamis en la okcidentgermana konstitucio.“ “Kaj en Hispanio, kie ĵus okazis la 53a Universala Kongreso de Esperanto, jam kelkajn jardekojn regas la reĝimo, seniginta la laborulon de la plej fundamentaj rajtoj...“. Krome, “la rasista registaro de Sud-Afrika Respubliko estas pelinta trans pikdraton de la rezervejoj milionojn da loĝantoj;“ “Ameriko, la ŝtato, kiu tiel reklamas sian ’liberecon’ – Usono, kies trupoj tretas nun la tutan mondon, minacante per atako al ĉiuj, kiuj kuraĝas batali por sia nacia sendependeco, – tiu ŝtato montras ekzemplojn de ekstermo de la rajtoj, enskribitaj en la Deklaracio.“ La agreso de la Varsovia Pakto kontraŭ Ĉeĥoslovakio estis pravigita kiel (mem)defendo kontraŭ la “intrigoj de la imperiismo kontraŭ la socialismaj landoj“. Estis promesite, ke “la trupoj de la uniaj landoj, provizore enirintaj la teritorion de Ĉeĥoslovakio, ne miksiĝos en la internajn aferojn de Ĉeĥoslovaka Socialisma Respubliko“. Ne necesas komenti ĉi tie la absurdecon kaj

mensogan karakteron de tiuj asertoj, pri kiuj nuntempe ĝenerale regas historia klareco, eĉ en Ruslando. Kompreneble, pri la (mizerega) situacio en la sovetia bloko mem mankis ajna komento en *Paco*; anstataŭ tio estis aldonita la frazo, ke “en 1917, kiam unuafoje en la historio la laboristoj, soldatoj kaj kamparanoj de Rusio sub gvido de la komunista partio komencis realigi en la vivo siajn homajn rajtojn.” Eĉ la “agantoj de la esperanta movado, kiuj deklarante sin ’neŭtralaj’ kaj ’elstarantaj ekster politiko’, kiuj ne deziras rimarki la agresan politikon de imperiismo“, estis eksplicite “kondamnitaj“. La revuo *Esperanto* estis akuzita, ke ĝi faras “malverajn kaj malĝustajn elpaŝojn“ kaj “falsigas la veran vizaĝon de la organo de UEA“. Poste sekvis frazo pri la “gloraj dekretoj de Lenin“, kiuj “estas efektiviĝitaj en nia lando, konstruanta nun komunisman socion“.

Cetere, *der esperantist* (GDR) remaĉis la sloganojn de Moskvo, nomante la ribelon „kontraŭrevolucio“.

El http://www.planlingvoj.ch/Recenzoj_diversaj.pdf, p. 37.

Tiel la rusoj siatempe mensogis, kaj ili daŭre mensogas ankaŭ nun.

aK, aŭg 18

www.planlingvoj.ch

Komento pri:

<https://www.liberafolio.org/2018/08/03/la-komitato-nuligis-la-jarlibron-sen-diskuto>

<https://www.liberafolio.org/2018/08/02/centra-oficejo-respondis-pri-robotoj>

<https://www.liberafolio.org/2018/07/30/uea-membreco-kostos-74-eurojn-jare>

<https://groups.yahoo.com/neo/groups/komitato-de-uea/conversations/messages/11961>

LA "SISTEMO UEA"

La elekto de la brazilano, kiu mem ne ĉeestis la kongreson kaj kiun neniu konas, kiel nova estrarano de UEA, por malhelpi la elekton de aliaj kandidatoj, estas unu la groteskaj kulminoj de la sensenca absurda somera teatro, kiun la komitato de UEA prezentis en Lisbono (la filmojn oni povas spekti, en tre malbona bild- kaj sonkvalito, en la interreto). Ĉi tiun ridindan pretendeman konduton PIV difinas kiel farson. Alia absurda kulmino konsistis en tio, kiam iuj blufuloj komencis palavri pri malneta nacia produkto, prezentante komplikajn kalkulojn (per kiuj oni verŝajne celis impresi la kolegojn), kiujn neniu ĉeestanto komprenis (kaj pri kiuj ankaŭ neniu interesi-ĝis). Sendube la plej stulta kaj senrespondeca ago de tiu (nervoza kaj samtempe indiferenta) komitato estis la akcepto de la deficitita budĝeto de UEA, anstataŭ rifuzi ĝin por doni senteblan vangofrapon al tiu estraro, kiu elstaris pro malkompetenteco, senhelpeco kaj pasiveco dum la lastaj ses jaroj, kun la beno de la malnova UEA-koterio, kiu kondukis la UEA-sistemon en dilemon kaj sakstraton, fakte randen de la abismo.

Oni apenaŭ povas kredi, kion la raportantoj de Libera Folio skribis (nu, kiel konate, ĝi specialiĝis pri skandaloj kaj sensacioj). La hararo hirtiĝas kaj la kapo turniĝas. Se vere ĉio okazis kiel priskribite, oni devus veni al la konkludo, ke UEA atingis la kulminon de la frenezo, kaj idioteco. En tiuj kunvenoj la racio, kaj same la kompetenteco kaj respondeco, ludas neniun rolon kaj estas komplete elŝaltitaj (poste Corsetti skribas, ke li ne plu scias, kio vere okazis tie, kvankam li ja ĉeestis). Ĉar tiuj homoj agas ekster ĉiuj kriterioj de la racio, realismo kaj realeco, estas ankaŭ tre malfacile helpi al ili aŭ konsili ilin, kion la vanaj klopodoj de Osmo Buller, Renato Corsetti aŭ Bruĉjo Casini impresu ilustris. (Estas karakterize, ke flanke de Tonkin, kiu kreis tiun malsanktan sistemon, venas neniuj konsiderindaj sugestoj aŭ ideoj por solvi la krizon. Male, la celo de la prezidanteco de Fettes estis longigi tiun sistemon. La prezon de tiu strategio oni intertempe konas ka antaŭvideble baldaŭ amare pagos).

Se oni spektas la filmojn de Didi Weidmann, kiuj trafe dokumentas la tutan kuriozecon de tiuj kongresoj, oni konstatas, ke la stilo de tiuj aranĝoj ne ŝanĝiĝis kaj ke ili allogas ĉiujare la samtipan strangan publikon, kiu ŝajne ne konscias, ke per sia skurila konduto ghi krude kontribuas al la totala publika ridindigo kaj senkreditigo de Esperanto. Observeblas kreskanta debiliĝo de la kerna aktivularo, kiu de jardekoj agadas en la "sistemo UEA", haltigante la intelektan evoluon de la Esperanto-"kulturo", kiu fariĝis skurila subkulturo de kuriozaj diversoriginaj sociaj alternativuloj kaj politike esence maldekstraj reakciuloj (korespondante kun kelkaj el ili plenforte rimarkeblas ilia plena malamo kontraŭ la Okcidento, ekzemple, pri la agresemo kontraŭ la angla lingvo mi tute ne parolu). Mi konstatas, ke la "sistemo UEA" reproduktas samticipajn junajn generaciojn, kiuj en principo esence daŭrigas la tradiciajn (sektemajn) manierojn de kondutoj kaj sintenoj, ideoj kaj opinioj, asertoj kaj esprimformoj de la Esperanto-movado, kiuj esence kondukis la projekton al la sakstrato kaj stagnado kaj malhelpas ĝian renoviĝon. Ŝajnas, ke Esperanton oni ĉefe praktikas kiel gagon de la amuza kaj distra kulturo kadre de la turismaj kaj asociaj bezonoj, dum seriozaj kaj intelektaj necesoj estas evidente neglektataj, kvankam iuj klerigaj klopodoj ja ankaŭ okazas, sed ofte sen grandaj efikoj, progresoj kaj atingoj.

Kiel montras la raportado de Libera Folio, Ondo de Esperanto ĝis la Kongresa Kuriero, kiuj esence formas ilojn de la fundamentalisma kaj fanfarona Eo-propagando, ĉiuj aferoj en la Eo-movado (vomado) turniĝas de jardekoj ĉiam ĉirkaŭ la samaj figuroj kaj temoj, kiujn oni jam ne plu emas vidi kaj aŭdi, dum la opinioj de "simplaj" esperantistoj, kiuj ekzemple partoprenas la Universalan Kongreson kaj kiuj tie fariĝas puraj kaj anonimaj statistikoj (kaj fakte viktimoj de la "UEA-sistemo"), pri kiuj neniu interesiĝas escepte de ilia kotizpago, ludas neniun rolon.

Legante krom tio la liniojn pri la esperantologia konferenco, oni devas supozi, ke la kazo de D.B. ne povis esti objektivite traktita.

Al la "sistemo UEA" apartenas ankaŭ la kutimo, ke ankaŭ la (cetere komplete sensignifajn) premiojn de UEA ricevas ĉiam pli malpli la samaj homoj de la interna integra koterio. La groteska kulmino de tiu ridinda ritualo estas, se ekzemple Amri Wandel, kiu mem lanĉis la konkurson, ricevas mem preskau ĉiujn premiojn de tiu konkurso kaj ankaŭ mem senprokraste hurae diskonigas la rezultojn de la konkurso tra la reto.

La kulmino de la reciprokaj flatado kaj singlorado en la "sistemo UEA" estas atingita, se UEA honorigas sian ĝemelon (aŭ fraton aŭ infanon) ESF, kie esence sidas la samaj gvidaj homoj, kiuj evidente dependas de rituale reciprokaj adorado, flatado kaj citado.

Honoraj membroj de UEA fariĝas iamaj aktivuloj, kiuj estas maljunaj (kutime almenaŭ 70), pro kio oni povas pridubi la sencon de ilia honorigo. „Esperantisto de la jaro“ estas elektita tiu, kiu faris iun sensacian agadon, kiun oni konsideras grava kaj signifa por la progreso de Esperanto, kvankam ĝia sukceso aŭ senco ankaŭ estas iom dubinda.

Krom flataj imponaj festlibroj (por Tonkin, Corsetti, Lins, Blanke k.a.), kaj adoraj sterilaj enciklopedioj, en kiuj totale mankas kritika traktado de la historiaj aferoj, tiu UEA-sistemo produktas ankaŭ serion da bombastaj fanfaronaj rezolucioj, kiuj en si mem estas ne nur redundaj, sed havas ankaŭ neniun sencon, ĉar ili mencias aferojn, kiuj havas nenion komunan kun Esperanto, kiel "mensa malkoloniado", "daŭripova natuprotektado", lastatempe ankaŭ "migrantoj kaj rifuĝintoj". Oni lasu la preĝejon en la vilaĝo kaj koncentriĝu prefere pri kernaj kompetencoj kaj kompetentecoj, ĉar la necesajn kapacitojn kaj rimedojn por serioze okupiĝi pri tiaj temoj UEA ne havas. Tiaj rezolucioj, verkitaj de akademijaj teoriuloj, fantaziuloj kaj fanfaronuloj, disŝprucas superflue kaj sence nur varman aeron, fumon kaj ŝaŭmon, kaj havas nulajn konsekvencojn por la ĝenerala progreso de Esperanto mem, ĉar neniu kaj en la "ekstera mondo" kaj ankaŭ en la Eo-movado mem (krom ĝiaj aŭtoroj) serioze konsideras ilin. Male, tiuj rezolucioj nur kontribuas al la ridindigo kaj senkreditigo de Esperanto. Ke Esperanto estas "potenca rimedo por mensa malkoloniado" estas ne nur totala troigo, sed ankaŭ altgrade sensenca kaj malkredinda aserto, same la abstrakta palavro pri privilegioj, ekskludo kaj diskriminacio. UEA neniam interesiĝis pri subpremataj, diskriminacitaj aŭ ekskludataj homoj ie

ajn en la mondo, plej laste en la "Esperanto-bastionoj" Kubo, Ĉinio, Vjetnamio, Irano aŭ aliloke kaj neniam okupiĝis pri "suferantaj homoj", migrantoj kaj rifuĝintoj, same kiel ĝi neniam konkrete rilatis al indiĝenoj aŭ etnaj minoritatoj kaj homaj rajtoj, temoj, kiujn ĝi uzurpis por sia - sensenca, hipokrita kaj falsa - propagando, ĉar UEA ĉiam staris flanke de la potenculoj de la mondo, kiuj laŭdire aŭ laŭŝajne apogis Esperanton, eĉ se temis pri krudaj senskrupulaj kaj sangoverŝaj diktatoroj, kiuj respondecis por milionoj da mortintoj.

Se oni kongresas en Portugalio kaj parolas pri koloniismo, eble necesus konscii pri la plej akra periodo de la portugala koloniismo de la jaroj 1961-74, dum kiuj en Afriko miloj da homoj perdis sian vivon aŭ estis vunditaj. /1/. La analogo validas por Francio, kiu kulpas pri multnombraj krimoj dum la koloniisma tempo. Oni devas riproĉi al la aŭtoroj de tiaj rezolucioj, ke ili komplete perdis la sencon de la objektiveco kaj honesteco, flegas puran oportunismon laŭ modaj sloganoj, pugolekas la landajn registaroj de Kubo ĝis Ĉinio kaj devias de la temoj, pri kiuj ili verdire devus okupiĝi.

La tuta pugolekado de UEA ĉe politikistoj kaj diplomatoj, kion intertempe praktikas ankaŭ la „Civito“ de „konsulo“ Silfer, estas tiel ridinda kaj embarasa, des pli ke la politiko kaj diplomatio ĝis nun ne povis helpi aŭ kaŭzi la „venkon“ de Esperanto, kion la e-istoj esperas kaj atendas de tiuj politikistoj kaj diplomatoj.

Tiu tuta sinteno estas do ne nur profunde poltrona, sed ankaŭ baze malhonesta kaj havas nenion komunan kun politika neŭtraleco, ĉar ĝuste politika neŭtraleco mencias kaj kritikas tiujn temojn. Ĉiuj tiuj supre menciitaj dubindaj aktivismaj eksceso, inkluzive de la troigo de propraj sukcesoj, progresoj kaj nombroj de e-istoj en la mondo, estas do fakte totale ridindaj kaj meritas fortan maladmiron. Tiu farsa situacio ne plu estas ne nur altgrade embarasa, sed ankaŭ ne plu eltenebla, eĉ danĝera por la kredindeco de Esperanto. Mi bone komprenas ĉiujn, kiuj ne plu repagos sian membran kotizon kaj ekŝiĝas el UEA (kvankam eble pro aliaj kaŭzoj), ili do plene pravas kaj gratulindas pro tiu kuraĝo.

Konsiderante ĉiujn tiujn faktojn, oni devas pritaksi la "sistemon UEA", kiu estas en si mem fermita sistemo (kun iuj eksteraj rilatoj al unuopaj politikistoj kaj diplomatoj, sed apenaŭ al aliaj NROj), altgrade stulta, idiota, putra, (mense) difektita, malracia, naŭza, abomena, sed ankaŭ profunde malhonesta kaj falsa sistemo. Ĝi havas sencon nur por homoj, kiuj sentas sin grave kaj bone kaj elpaŝas kiel (pseŭdaj) gravuloj de tiu sistemo en la kredo, ke ili reprezentas grandan ideon de la homaro, kiu estas nepre efektiveginda (fare de ili). Kaj ĝi havas sencon nur por anonimaj Eo-turistoj, kiuj interesiĝas ĉefe pri distraj programoj, sed apenaŭ pri la aferoj de Esperanto kaj de la Eo-movado. Por Esperanto mem ĝi (t.e. tiu sistemo) havas kompreneble neniun sencon. Prefere oni abolu ĝin, ĉar ĝia daŭrigo signifus por la kredindeco de Esperanto nur pluan peripetion. La ridinda, blufa kaj fanfarona karaktero de la Eo-movado (vomado), kiu jam delonge ne plu estas eltenebla, estas jam travidita eĉ de sennombraj "simplaj" esperantistoj mem, t.e. de la silentanta plimulto, kiu iam kredis je la "sistemo UEA", sed intertempe verŝajne perdis tiujn kredon kaj fidon. La ĉefaj intelektuloj de la Eo-movado jam delonge ne plu aperas en tiuj kongresoj.

Ĉe la "sistemo UEA" kun ties sennombraj - kaj sensencaj - ĥimeroj, fikcioj kaj blufoj temas pri altgrade ideologie blindigita organizo kun skizofreniaj trajtoj, kiu baziĝas sur falsaj premisoj kaj estas imuna kontraŭ kritiko kaj de interne kaj de ekstere. Pro tio en la "sistemo UEA" nenio ŝanĝiĝos. Tiu sistemo, kiu krome malsanas je sia malprofesia laboro, ekzistos tiel longe kiel la nuna UEA-koterio regas kaj vivigas ĝin kaj ĝis kiam la pionira generacio, kiu ankoraŭ fidele pagas kotizojn, komplete malaperas. La erozio ĉe la membraro videble okazas jam de multaj jaroj.

Tiu sistemo estas ankaŭ tro burokratea kaj tro multekosta, administras amason da superflua balasto, kaj ne generas sufiĉajn monprofitojn por produkti aŭ atingi ion ajn interesan, pozitivan, efikan, valoran kaj progresan en pli granda stilo aŭ pli signifa kadro. En tio etaj reformoj kiel ekzemple ĉe la kotizoj havas neniun sencon, sed tiaj reformoj, kiujn la malnovaj membroj probable malvolonte akceptas, male riskas eĉ malbonigi la situacion.

Ŝajnas, ke la deliro de la homoj en UEA estas kaŭzata de la panikaj klopodoj savi la organizaĵon, t.e. la "UEA-sistemon", kies situacio povos rapide malboniĝi pro la necerta financa stato, pri kiu ĝiaj respondeculoj evidente perdis la kontrolon. Apartan miradon kaŭzas la kvazaŭa virtualeco de la ĝenerala direktoro de la Centra Oficejo, kiu donas siajn direktivojn al la trookupataj dungitoj per telefono aŭ retmesaĝoj milojn da kilometroj for de Roterdamo. Kiel longe tiu situacio estas ankoraŭ eltenebla? Certe tio ne estas normala stato kaj povos konduki al la nefora kolapso de la tuta sistemo. Sed kiel montris la pasintaj observoj kaj spertoj, ŝajnas, ke la "sistemo UEA" ne estas reformebla, ĉar la radikalaj ideologiaj fundamentalistoj, kiuj vivtenas kaj regas ĝin kaj al kiuj ĝi servas kiel publika podio por prezenti siajn utopiojn kaj fantaziojn, kontraŭstaras ĉiun esencan reformon aŭ reformprovon, ĉar se oni funde reformus tiun sistemon, ĝi tuj disfalus kaj malaperus kaj ĝiaj protagonistoj perdus siajn signifon, sencon kaj ekzistorajton. Do, ajna provo aŭ klopodo raciigi tiun sistemon devige fiaskas jam en sia ĝermo, ĉar ĝiaj protagonistoj estas imunaj kontraŭ ajna kritiko kaj reagis negative al ĝi en ĉiu kazo. Dume, la „sistemo UEA“ estas ankoraŭ sufiĉe forta, sed ĝiaj strukturoj evidente febliĝas de jaro al jaro. Sed verŝajne ĉio estas jam tro malfrua. Espero por la "UEA-sistemo" ne ekzistas.

Fakte indus entrepreni provon objekte priskribi la "sistemon UEA" kun ĉiuj ĝiaj facetoj kaj ekscesoj kaj kun ĉiuj ludantoj, kiuj partoprenas en ĝi kaj faras ĝin tiel unika, ridinda, perpleksa kaj embarasa. Tiu sistemo estas hipnotizita de jardekoj de la sama post- kaj postpostlapennisma UEA-koterio, aŭ - bando, kiu ne volas abdiki kaj devas esti, pro siaj senlimaj naiveco kaj obstineco, ĉefe kulpigita pri la mizero kaj stagnado de la Eo-movado kaj de Esperanto mem. Nature kulpas ankaŭ la "simplaj" esperantistoj mem, kiuj restas pasivaj kaj tiel subtenas tiun sistemon. Sed por fari tion, t.e. priskribi tiun sistemon, oni eble bezonus apartajn kapablojn kiel verkisto aŭ historiisto, ĉar la averaĝaj kapabloj de averaĝa esploranto verŝajne ne sufiĉas. Oni devus sin demandi, ĉu la plej taŭga formo de priskribo devus esti scienca analizo aŭ satira prilaboro. Eĉ se oni liverus tian priskribon, ĝi interesus neniun, kaŭzus nur negativajn reagojn kaj esence ŝanĝus nenion en la sistemo, malgraŭ iuj formalaj modifoj de la statuto (TEJO, kotizoj), ĉar la ĝenerala spirito de tiu sistemo restas la sama, cetere kun aŭ sen Tonkin kaj Fettes.

Eble indus ankaŭ raporti pri tiu tuta merdo al UNESKO (kiu sendas iom strangajn, realecfremdajn - kaj finfine sensencajn - leterojn, cetere nur post peto de e-istoj /2/, sed la Eo-movado rilatas komplete malindiferente), UN kaj EU, sed tiuj instancoj (kie parte sidas samtipaj idiotoj kiel en UEA) probable jam estas sufiĉe bone informitaj pri la frenezaĵoj kaj idiotaĵoj de la UEA-movado (vomado) aŭ - sistemo, pri kiu ili verŝajne eĉ ne plu interesiĝas. Do, ankaŭ tia informado estus vana klopodo kaj havus neniun sencon.

aK, aŭg. 18

www.planlingvoj.ch

/1/ vd. https://en.wikipedia.org/wiki/Portuguese_Colonial_War

/2/ vd. http://www.planlingvoj.ch/Esperanto_julio2018.pdf, p. 8-9.

Komento pri

<http://www.esperantio.net/index.php?id=3616>

Estas totala tragedio kaj katastrofo por Esperanto, ke revuoj kiel "Esperanto" (UEA) troviĝas en rusaj, "Kontakto" en brazilaj kaj "Unesko-Kuriero" en ĉinaj manoj, ĉar en Eŭropo oni ne plu povas trovi redaktorojn aŭ eldonistojn por tiaj revuoj. Ĉiuj tiuj landoj estas malamike orientataj rilate al la Okcidento. Do, ŝajne ke UEA atingis sian celon, ke parto de ĝia agado iris al tiaj landoj, kiuj troviĝas sub la regado de diktatoroj kaj kleptokratoj (kiujn UEA ne timas). Kaj neniuj e-isto protestas. Sed ĉu oni povas esti kontenta pri tia solvo? Ne vere. La enhavo de tiuj presorganoj montras, ke tiuj redaktoroj kaj eldonistoj ne kapablas produkti ion vere interesan kaj legindan. Antaŭ ĉio mankas kritika traktado de iu ajn temo. Ĉiun ajn kritikon tiuj redaktoroj timas kiel la diablo evitas la benitan

akvon. Nu, bone, ĉe la Unesko-kuriero temas pri nura tradukado de la nacilingvaj eldonoj.

Ankaŭ "Heroldo de Esperanto" riskis malaperi al Brazilo, kie la tiea redaktoro evidentiĝis totale malkapabla fari interesan revuon (sed la saman problemon havas la svisa eldonisto). Ankaŭ la "Ondo de Esperanto" estas en rusaj manoj (do, bone origine ĝi estis ruslanda revuo).

Cetere, kial la redaktoro de "Kontakto" ne povas fari specialan eldonon pri la forbrulinta nacia muzeo en Brazilo? Ĉi tiu tragika kaj skandala evento (kiu estas dankata al la misekonomio kaj mispolitiko de Brazilo) ŝokis ĉiujn homojn, kiuj eĉ nur rande okupiĝas pri la kulturoj de Sudameriko.

Sed ĉu eŭropanoj farus pli bonajn revuojn? Oni povas forte dubi. Se oni legas ĉiujn tiujn organojn de Landaj kaj Fakaj Asocioj, oni devas konkludi, ke ili estas eĉ pli malbonaj.

Do, rilate la publican kaj ĵurnalsman agadon, la Esperanto-movado troviĝas en vere granda krizo, kiu verŝajne eĉ ne plu estos solvebla, ĉar la Eo-movado degeneras pli kaj pli. La tuta stato de tiu publica kaj ĵurnalsma agado montras la veran staton de la Esperanto-movado, kiu estas rande de la elĉerpiĝo.

aK, sept. 18

www.planlingvoj.ch

Kelkaj artikoloj de la Eo-Vikipedio sub lupeo:

La totalan neutiligeblon de certaj artikoloj de la Eo-Vikipediomontras ankaŭ tiu ĉi ekzemplo:

https://eo.wikipedia.org/wiki/Vladimir_Putin

Ĉi tie

https://eo.wikipedia.org/wiki/Mao_Zedong

oni almenaŭ mencias la grandskalajn lezojn de la homaj rajtoj.

https://eo.wikipedia.org/wiki/Josip_Broz_Tito

"Kiel dumviva prezidento Tito diktatore regadis, tio ebligis al lisubpremi malkvieton kaj **ŝtopi la buŝon al politikaj kontraŭuloj** por dekoj da jaroj." (eĉ kun tajperaro). Kvankam ĉi tiu artikolo aludas diversajn krimojn de Tito, la artikolo, precipe la supre citita frazo, estas verkita miskomprenne. Oni ne komprenas, kun kia intenco tiu frazo estis skribita, ĉu la aŭtoro celis *aprob*i, ke Tito ŝtopis la buŝon de politikaj kontraŭuloj, aŭ ĉu li trovas tiun sintenon abomena, krima kaj kritikinda. Je tiaj tendencaj frazoj la Eo-Vikipedio cetere suferas paŝon post paŝo. Oni rimarkas, ke ne fakuloj, sed primitivaj diletantoj kaj stultaj propagandistoj aŭtoras tiajn tekstojn.

Pli profundan artikolon pri Putin vd. ekzemple:

http://www.planlingvoj.ch/Tito_Jugoslavio.pdf

Ĉi tie

https://eo.wikipedia.org/wiki/Nicolae_CEAUȘESCU

la fifaroj estas menciitaj, sed tro nekomplete.

Mankas en Eo:

https://en.wikipedia.org/wiki/Todor_Zhivkov

kvankam li lernis Esperanton en sia junaĝo kaj de bulgaraj e-istoj estis konsiderata kiel (iama) e-isto.

Vd. http://www.plansprachen.ch/Esperanto_Bulgarien.pdf

https://eo.wikipedia.org/wiki/Enver_Hoĝa

Nu, jam pli bone, kvankam ege supraĵa, nekompleta kaj polemika. Eĉ Enver Hoxha meritis pli profundan kaj objektivan artikolon.

https://eo.wikipedia.org/wiki/Fidel_Castro

Komplete mankas kritika traktado de Castro kaj de lia (krima)reĝimo, kiu totale bankrotis, en ĉiuj rilatoj. Pli profundajn artikolojn pri Castro kaj Kubo vd.

ekzemple:http://www.plansprachen.ch/Kubo_post_Castro.pdf,http://planlingvoj.ch/Castro_biografio2016.pdf,http://www.plansprachen.ch/Castro_biografio.pdf

Ankaŭ la diferenco inter

https://eo.wikipedia.org/wiki/Georgij_Dimitrov

kaj

http://www.planlingvoj.ch/Georgi_Dimitrov_Bulgario.pdf

estas grandega

Alia ekzemplo: Kia diferenco inter

https://eo.wikipedia.org/wiki/Ho_Chi_Min_h

kaj

http://www.planlingvoj.ch/Vjetnamio_HoChiMinh.pdf

ktp. ktp. ktp. ktp.

Aŭ:

https://de.wikipedia.org/wiki/Esperanto-Verband_im_Kulturbund_der_DDR

Pli profundan artikolon pri Eo en GDR vd. ekzemple:http://www.planlingvoj.ch/Studie_DDR_der-esperantist.pdf

Cetere, mi konstatas, ke ĉiuj tiuj profundaj studoj estas komplete ignorataj de la Eo-Vikpedio. Same <http://www.planlingvoj.ch/Hungario1956.pdf> en https://eo.wikipedia.org/wiki/Hungara_revolvero_de_1956k.m.a.

https://eo.wikipedia.org/wiki/Richard_Pipes

Pri ĉi tiu artikolo mi jam esprimiĝis antaŭe. Lu Wunsch-Rolshoven korektis la plej ĝenajn erojn post mia publika kritika interveno, sed kompreneble la artikolo restas supraĵa, plumpa kaj neutiligebla por seriozaj celoj.

Ĉiuj tiuj ekzemploj ilustras, ke la Eo-Vikpedio estas komplete neutiligebla por seriozaj celoj, almenaŭ koncerne la supre indikitajn biografiojn kaj temojn kaj certe ankaŭ en la kazo de centoj kaj miloj da aliaj artikoloj. Ĝis nun, en Eo-medioj mi neniam legis aŭ aŭdis iun ajn kritikon pri la kvalito de la Eo-Vikpedio (eble kritiko okazis en GIL, sed nur mallaŭte). La problemo estas ankaŭ, ke la homoj, kiuj verkas tiujn artikolojn, timas kritikan traktadon kiel la diablo timas la benitan akvon. La nacilingva kritika literaturo (kiu cetere ne ekzistas en Eo) estas komplete ignorata en tiuj artikoloj.

Ekzistas kelkaj pli malpli utiligeblaj artikoloj en la Eo-Vikpedio, sed ili koncernas precipe la Eo-movadon, aŭ, en limigita maniero, la Eo-historion. Ŝajnas, kela Eo-Vikpedio estis kreita por unuavice montri, ke Eo ekzistas, do por propagandi Eon, ne por fari seriozan laboron. Pro tio oni devas konsideri la Eo-Vikpedion plumpa Eo-propagando, kaj kiel neseriozan enciklopedion. Kiun sencon tiuj artikoloj do havas krom ESPERANTO-PROPAGANDISMO???

Al la Eo-vikipediistoj mi proponas kaj rekomendas, ke ili kompletrezignu pri esperantigo de ne-

esperantaj temoj, se ili ne kapablasfari tion kompetente (ĉar ofte ankaŭ la lingvaĵo kaj lingvostilo estas dubindaj aŭmalbonaj) kaj koncentriĝu nur pri Esperanto-movadaj kaj Esperanto-historiografiaj temoj kaj enhavoj. Estas sufiĉe da laboro por fari nur tion.

Sed mi gajnis la impreson, ke ĉio tio interesan neniun esperantiston.

aK, okt. 18

www.planlingvoj.ch

© www.planlingvoj.ch / www.zamenhof.ch, junio 2018.

La (svisa) aŭtoro, nask. en 1962, studis slavistikon, orienteŭropan historion kaj internacian juron en la Zurika universitato. La studojn li finis en 1992 per licencia verkaĵo pri la historio de Esperanto kaj interlingvistiko en Ruslando kaj Sovetunio kaj estis diplomita per la titolo lic. phil. (M.A.). Esperantisto de 1979, kiu intertempe forlasis la Esperanto-movadon. Aŭtoro de la milpaĝa svisa enciklopedio planlingva, de ampleksa Zamenhof-biografio en la germana lingvo kaj de sennombraj artikoloj en diversaj lingvoj.